

Czwartek, 14 marca 2019 r.

P8_TA(2019)0205

Sytuacja w zakresie praw człowieka w Gwatemali

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 14 marca 2019 r. w sprawie sytuacji w zakresie praw człowieka w Gwatemali (2019/2618(RSP))

(2019/C 23/15)

Parlament Europejski,

- uwzględniając swoje rezolucje: z dnia 15 marca 2007 r. w sprawie Gwatemali ⁽¹⁾, z dnia 11 grudnia 2012 r. w sprawie projektu decyzji Rady dotyczącej zawarcia Umowy ustanawiającej stowarzyszenie między Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, z jednej strony, a Ameryką Centralną, z drugiej strony ⁽²⁾ oraz z dnia 16 lutego 2017 r. w sprawie Gwatemali, w szczególności sytuacji obrońców praw człowieka ⁽³⁾,
- uwzględniając wizytę Podkomisji Praw Człowieka w Meksyku i Gwatemali z lutego 2016 r. oraz końcowe sprawozdanie z tej wizyty,
- uwzględniając sprawozdanie z wizyty Delegacji do spraw stosunków z państwami Ameryki Środkowej w Gwatemali i Hondurasie w dniach 16–20 lutego 2015 r.,
- uwzględniając wizytę Delegacji do spraw stosunków z państwami Ameryki Środkowej w Gwatemali w dniach 28 października – 1 listopada 2018 r.,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 25 października 2016 r. w sprawie odpowiedzialności przedsiębiorstw za poważne naruszenia praw człowieka w państwach trzecich ⁽⁴⁾,
- uwzględniając wieloletni program indykatywny na lata 2014–2020 dotyczący Gwatemali oraz wyrażone w nim zaangażowanie na rzecz rozwiązywania konfliktów, pokoju i bezpieczeństwa,
- uwzględniając programy wsparcia Unii Europejskiej dla wymiaru sprawiedliwości w Gwatemali, a w szczególności SEJUST,
- uwzględniając Wytoczne UE w sprawie obrońców praw człowieka oraz strategiczne ramy UE dotyczące praw człowieka, które zobowiązują do zaangażowania na rzecz obrońców praw człowieka,
- uwzględniając roczny plan działania UE na rzecz Gwatemali na 2018 r. mający na celu trwały wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu w gwatemalskiej strefie przygranicznej i w jej sąsiedztwie, a także poparcie UE dla przedłużenia mandatu Międzynarodowej Komisji przeciw Bezkarości w Gwatemali (CICIG),
- uwzględniając porozumienie o doradztwie podpisane w sierpniu 2017 r. między CICIG a Sądem Najwyższym Gwatemali,
- uwzględniając oświadczenie rzecznik Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych (ESDZ) z dnia 2 września 2018 r. w sprawie decyzji rządu gwatemalskiego o nieprzedłużeniu mandatu CICIG,

⁽¹⁾ Dz.U. C 301 E z 13.12.2007, s. 257.

⁽²⁾ Dz.U. C 434 z 23.12.2015, s. 181.

⁽³⁾ Dz.U. C 252 z 18.7.2018, s. 196.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 215 z 19.6.2018, s. 125.

Czwartek, 14 marca 2019 r.

- uwzględniając wspólne pismo skierowane dnia 6 kwietnia 2018 r. przez przewodniczącą grupy roboczej ONZ ds. przymusowych lub wymuszonych zaginięć oraz przez specjalnego sprawozdawcę ONZ ds. wspierania prawdy, sprawiedliwości, zadośćuczynienia i gwarancji niepowtórzenia do prezydenta Gwatemali,
 - uwzględniając oświadczenie wysokiej komisarz NZ ds. praw człowieka Michelle Bachelet z dnia 10 września 2018 r. w sprawie decyzji rządu gwatemalskiego o przedłużeniu mandatu CICIG,
 - uwzględniając oświadczenie wysokiej komisarz NZ ds. praw człowieka Michelle Bachelet z dnia 6 marca 2019 r. w sprawie gwatemalskiej ustawy o organizacjach pozarządowych zajmujących się rozwojem,
 - uwzględniając najnowsze sprawozdanie organizacji Human Rights Watch dotyczące Gwatemali,
 - uwzględniając konstytucję Gwatemali,
 - uwzględniając art. 135 ust. 5 i art. 123 ust. 4 Regulaminu,
- A. mając na uwadze, że w znacznej mierze dzięki współpracy między biurem prokuratora generalnego Gwatemali a popieraną przez ONZ Międzynarodową Komisją przeciw Bezkarności w Gwatemali (CICIG), którą podjęto w 2007 r. w celu prowadzenia dochodzeń w sprawie przestępczości zorganizowanej i wzmacniania lokalnych wysiłków na rzecz umocnienia praworządności, Gwatemala poczyniła pewne postępy w ściganiu sprawców naruszeń praw człowieka i korupcji;
- B. mając na uwadze, że w ciągu ostatnich kilku lat wzrosła w Gwatemali liczba zabójstw i ataków na obrońców praw człowieka oraz organizacje i społeczności działające na rzecz praw gospodarczych, społecznych, kulturalnych i środowiskowych; mając na uwadze, że według danych ze sprawozdania Jednostki ds. Ochrony Obrońców Praw Człowieka w Gwatemali (UDEFEQUA) w 2018 r. odnotowano łącznie 391 ataków na obrońców praw człowieka i ludność tubylczą, a w szczególności na osoby działające na rzecz prawa do ziemi i terytorium, w tym 147 przypadków kryminalizowania i 26 zabójstw, co stanowi wzrost o 136 % w porównaniu z 2017 r.;
- C. mając na uwadze, że obrońcy praw człowieka narażeni są również na groźby, zastraszanie, stygmatyzację, kampanie znieważające ze strony podmiotów prywatnych i władz gwatemalskich oraz na prześladowania sądowe; mając na uwadze, że nadużywanie postępowań karnych wobec obrońców praw człowieka w celu uniemożliwienia im działalności lub karania za nią wciąż budzi niepokój;
- D. mając na uwadze, że liczba ataków na dziennikarzy również budzi niepokój, ponieważ w 2017 r. odnotowano 93 ataki, w tym cztery zabójstwa; mając na uwadze, że ze względu na koncentrację własności mediów w rękach kilku przedsiębiorstw, niezależne serwisy informacyjne i niezależni dziennikarze wciąż padają ofiarą ataków i groźb;
- E. mając na uwadze, że przemoc wobec kobiet w Gwatemali jest nadal poważnym problemem, o czym świadczy fakt, że liczba zgonów kobiet w wyniku przemocy wzrosła o 8 % do 662 przypadków; mając na uwadze, że w Międzynarodowym Dniu Kobiet w 2017 r. 41 dziewcząt zmarło w wyniku pożaru w państwowej placówce dla małoletnich, gdyż były uwięzione po proteście przeciwko niegodziwemu traktowaniu ze strony strażników; mając na uwadze, że wskaźnik bezkarności sprawców przestępstw w Gwatemali wynosi 97 %;
- F. mając na uwadze, że od 2007 r. na zaproszenie rządu Gwatemali i w ścisłej współpracy z instytucjami publicznymi w tym kraju CICIG walczy z korupcją i bezkarnością, mając za cel identyfikowanie instytucji parapaństwowych i pomaganie w ich likwidowaniu, a także przyczynia się do wzmocnienia zdolności organów sądowniczych i organów bezpieczeństwa wewnętrznego;

Czwartek, 14 marca 2019 r.

- G. mając na uwadze, że po czterokrotnym przedłużeniu dwuletnich mandatów CICIG rząd gwatemalski zwrócił się do sekretarza generalnego ONZ z wnioskiem o ponowne przedłużenie mandatu CICIG do września 2019 r., a tym samym o dalsze wzmocnienie rządów dzięki odbijającym się szerokim echem dochodzeniom CICIG i wspieraniu przez nią praworządności w Gwatemali oraz o utrwalenie jej osiągnięć pod względem znacznego ograniczenia korupcji oraz walki z bezkarnością działań niepaństwowych mających związek z państwem (CIACS);
- H. mając na uwadze, że w kwietniu 2018 r. CICIG i Prokuratura Generalna przedstawiły wyniki nowych dochodzeń dotyczących nielegalnego finansowania rządzącej partii FCN w trakcie kampanii wyborczej; mając na uwadze, że w lipcu 2018 r. Sąd Najwyższy zaplanował dochodzenie w sprawie działalności prezydenta Jimmy'ego Moralesa w związku z nielegalnym finansowaniem jego kampanii wyborczej;
- I. mając na uwadze, że pod koniec sierpnia 2018 r. rząd gwatemalski ogłosił odwołanie mandatu CICIG od września 2019 r.; mając na uwadze, że wkrótce potem rząd zakazał powrotu do kraju dyrektorowi CICIG Ivánowi Velásquezowi, a następnie anulował wizy 11 pracownikom CICIG, którzy prowadzili dochodzenia dotyczące korupcji na wysokich szczeblach władzy; mając na uwadze, że w styczniu 2019 r. rząd jednostronnie anulował porozumienie z ONZ w sprawie CICIG ze skutkiem natychmiastowym i zwrócił się do CICIG o opuszczenie kraju; mając na uwadze, że Ivánowi Velásquezowi postawiono zarzuty i są prowadzone przeciwko niemu kampanie zniesławiające;
- J. mając na uwadze, że środki te zakwestionował i unieważnił Trybunał Konstytucyjny Gwatemali; mając na uwadze, że Trybunał Konstytucyjny jednomyślnie nakazał rządowi, by zezwolił Ivánowi Velásquezowi na powrót do kraju; mając na uwadze, że rząd zignorował te orzeczenia; mając na uwadze, że Kongres zaplanował podjęcie kroków przeciwko przeciwko Trybunałowi Konstytucyjnemu i jego członkom, co stanowi rażące naruszenie praworządności;
- K. mając na uwadze, że projekt ustawy o reformie nr 5377 zmieniającej ustawę o pojednaniu narodowym, który w Kongresie przeszedł przez drugie z trzech czytań na początku marca 2019 r., rozszerzyłby zakres amnestii na sprawców wszystkich przestępstw popełnionych przez siły bezpieczeństwa wewnętrznego i osoby działające w imieniu rządu, w tym zbrodni przeciwko ludzkości, takich jak tortury, wymuszone zaginięcia i ludobójstwo; mając na uwadze, że wysoki komisarz NZ ds. praw człowieka oraz Międzyamerykańska Komisja Praw Człowieka (IACHR) wyraziły obawy co do projektu ustawy i wezwały do zaniechania zmiany obowiązującego prawa;
- L. mając na uwadze, że według IACHR projekt ustawy o reformie nr 5377 nie jest zgodny z międzynarodowymi zobowiązaniami Gwatemali, jest przypuszczalnie sprzeczny z prawem międzynarodowym i narusza art. 171 lit. g) konstytucji Gwatemali, ponieważ wszystkie osoby odbywające karę więzienia uznane za winne zbrodni politycznych i zbrodni przeciwko ludzkości popełnionych w czasie konfliktu zbrojnego i za nie skazane w ciągu kilku godzin zostałyby zwolnione;
- M. mając na uwadze, że ludność Gwatemali cierpi z powodu wyjątkowego braku bezpieczeństwa, a także mając na uwadze, że w ostatnich latach poważnie osłabiono Krajową Policję Cywilną (PNC); mając na uwadze doniesienia o zastraszaniu i groźbach wobec sędziów pokoju, sędziów, prokuratorów i innych pracowników wymiaru sprawiedliwości, którzy współpracowali z CICIG;
- N. mając na uwadze, że dostęp do wymiaru sprawiedliwości, warunki panujące w więzieniach, zachowania policji i oskarżenia o tortury, co spotęgowane jest szerzącą się korupcją, działaniem w zмовie i bezkarnością, wciąż budzą wielki niepokój;
- O. mając na uwadze, że rzecznik praw człowieka w Gwatemali, którego budżet został poważnie obcięty, Prokuratura Generalna i sądy podjęły istotne kroki w celu zwalczania bezkarności i uznawania praw człowieka; mając na uwadze, że władze Gwatemali wyraźnie dążą do udaremnienia walki z korupcją i bezkarnością oraz do unicestwienia praworządności;

Czwartek, 14 marca 2019 r.

- P. mając na uwadze, że według UDEFEGUA ofiarami ataków „byli głównie przywódcy ludności tubylczej, którzy bronią prawa do ziemi i terytorium”; mając na uwadze, że specjalny sprawozdawca ONZ wyraził obawy o przestrzeganie praw ludów tubylczych w następstwie skarg dotyczących projektów budowy elektrowni wodnych, projektów wydobywczych i rolno-przemysłowych oraz związanych z nimi pozwoleń i działań, które spowodowały naruszenie praw ludów tubylczych; mając na uwadze, że według specjalnego sprawozdawcy ONZ niepokojące jest to, że pokojowe protesty społeczności są traktowane przez państwo i strony trzecie jako konflikty o charakterze przestępczym, które zagrażają bezpieczeństwu publicznemu; mając na uwadze, że wywodząca się z ludności tubylczej gwatemalska obrończyni środowiska i finalistka Nagrody im. Sacharowa za 2017 r. Aura Lolita Chávez opuściła kraj po serii poważnych ataków, gróźb zabójstwa i prób zniesławienia oraz że toczą się przeciwko niej różne postępowania sądowe;
- Q. mając na uwadze, że 9 października 2018 r. funkcjonariusze oddziału PNC do tłumienia zamieszek zaatakowali między innymi członków Pokojowego Ruchu Oporu z Mikroregionu Ixquitis, w wyniku czego sześciu demonstrantów odniosło obrażenia;
- R. mając na uwadze, że ambasador Szwecji w Gwatemali został uznany za *persona non grata* (decyzja ta została następnie anulowana przez Trybunał Konstytucyjny) pod zarzutem wspierania prac CICIG w tym kraju;
- S. mając na uwadze, że wybory parlamentarne i prezydenckie w Gwatemali zaplanowano na 16 czerwca i 11 sierpnia 2019 r.;
- T. mając na uwadze, że szerzenie i umacnianie demokracji i praworządności oraz poszanowanie praw człowieka i podstawowych wolności muszą być nieodłącznymi elementami polityki zewnętrznej UE, w tym układu o stowarzyszeniu zawartego między UE a krajami Ameryki Środkowej w 2012 r.; mając na uwadze, że układ ten zawiera klauzulę demokratyczną, która stanowi jego zasadniczy element; mając na uwadze, że Gwatemala jest trzecim pod względem wielkości beneficjentem dwustronnej pomocy rozwojowej UE w Ameryce Środkowej, która wynosi 167 mln EUR na lata 2014–2020 i skupia się na bezpieczeństwie żywnościowym, rozwiązywaniu konfliktów, pokoju, bezpieczeństwie i konkurencyjności;
1. wyraża głębokie zaniepokojenie rosnącą liczbą zabójstw i aktów przemocy oraz brakiem poczucia bezpieczeństwa wśród wszystkich obywateli, a w szczególności wśród kobiet i obrońców praw człowieka; przypomina o znaczeniu niezależnego i skutecznego wymiaru sprawiedliwości oraz o konieczności położenia kresu bezkarności; ubolewa, że rząd Gwatemali nadal dopuszcza się łamania zasad praworządności i narusza podział władzy; przypomina, że podstawową zasadą liberalnych demokracji jest podział władzy i poszanowanie praworządności;
 2. wzywa władze Gwatemali, aby zaprzęstały wszelkich aktów zastraszania gwatemalskiego społeczeństwa obywatelskiego, w szczególności organizacji praw człowieka, aby przestrzegały porządku konstytucyjnego i zagwarantowały wszystkim obywatelom Gwatemali prawa podstawowe; podkreśla, że dynamiczne społeczeństwo obywatelskie jest niezbędne do tego, aby państwo na wszystkich szczeblach było w większym stopniu rozliczalne, zdolne do reagowania, pluralistyczne i skuteczne, a co za tym idzie – bardziej wiarygodne; nalega, aby wspierać i wzmacniać wszystkie instytucje, które bronią demokracji konstytucyjnej i praw człowieka w Gwatemali; przypomina, że zasadniczą sprawą jest zagwarantowanie niezależnego sądownictwa i poszanowanie jego niezawisłości, a także zapewnienie bezstronnego systemu prawnego; podkreśla, że ma to kluczowe znaczenie dla konsolidacji wysiłków na rzecz walki z korupcją i bezkarnością; uważa, że zarzuty dotyczące zastraszania i gróźb wobec sędziów pokoju, sędziów i prokuratorów powinny prowadzić do natychmiastowych działań mających na celu ochronę krajowych instytucji sądowych i ich przedstawicieli; wzywa organy wykonawcze Gwatemali do natychmiastowego zapewnienia niezależności sądownictwa i zagwarantowania wolności prasy i mediów;
 3. jest przekonany, że CICIG odgrywa żywotną rolę w Gwatemali oraz że jej prace na rzecz zwalczania bezkarności i korupcji, a także przygotowywania dochodzeń przed postępowaniem sądowym, które mają prowadzić instytucje gwatemalskie, mają zasadnicze znaczenie dla utrzymania praworządności; wyraża głębokie zaniepokojenie sytuacją, w której CICIG się obecnie znalazła w Gwatemali, i zwraca się do rządu gwatemalskiego o zaprzestanie wszelkich nielegalnych ataków wymierzonych w CICIG i jej lokalnych i zagranicznych pracowników;
 4. z zadowoleniem przyjmuje zatem decyzję wykonawczą Komisji z września 2018 r. o wsparciu przedłużonego mandatu CICIG kwotą dodatkowych 5 mln EUR ze środków Instrumentu Finansowania Współpracy na rzecz Rozwoju przeznaczonych na roczny program działań w Gwatemali na rok 2018; wzywa Komisję, aby zgodnie z ustaleniami w trybie pilnym przekazała kwotę 5 mln EUR, a także aby kontynuowała wraz z CICIG realizację wszystkich zatwierdzonych programów; zwraca się do Komisji, by po wrześniu 2019 r. była gotowa do kontynuacji współpracy z CICIG i do jej finansowania, oraz aktywnie popiera takie przedłużenie współpracy;

Czwartek, 14 marca 2019 r.

5. jest przekonany, że proponowana zmiana ustawy o pojednaniu narodowym stanowi poważne zagrożenie dla praworządności w Gwatemali i drastycznie osłabi istotne postępy osiągnięte w walce z bezkarnością dzięki pracy sądów krajowych; podziela opinię wysokiej komisarz NZ, że amnestia dla osób, które dopuściły się łamania praw człowieka, sprawców zbrodni przeciwko ludzkości i zbrodniarzy wojennych, przewidziana w projekcie ustawy, jeszcze bardziej podsyciłaby przemoc w kraju; zauważa, że takie działania mogą obejmować odwet ze strony zwolnionych więźniów, co może prowadzić do destabilizacji społeczeństwa; w związku z tym wzywa Kongres gwatemalski, aby nie przyjmował projektu ustawy;

6. wzywa do przeprowadzenia, pod auspicjami Organizacji Narodów Zjednoczonych, niezależnego badania, które powinno ukazać ostateczny wpływ prac CICIG na wymiar sprawiedliwości w Gwatemali i jej wkład w stabilność polityczną kraju, a także rezultaty porozumienia zawartego między CICIG a Najwyższym Trybunałem Wyborczym;

7. jest zaniepokojony projektem ustawy o organizacjach pozarządowych zajmujących się rozwojem; zwraca się do Kongresu gwatemalskiego, aby – zgodnie z opinią techniczną przedstawioną przez Biuro Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka – powstrzymał się od przyjęcia tego projektu, który, o ile zostanie zatwierdzony, mógłby ograniczyć wolność słowa i wolność zgromadzeń organizacji pozarządowych oraz ich dostęp do finansowania, mógłby zawęzić ich definicję, co spowodowałoby ograniczenie ich zakresu i utrudnienie działalności, a także mógłby otworzyć drogę do arbitralnego zakazu działalności NGO; przypomina władzom i instytucjom Gwatemali o konieczności tworzenia i podtrzymywania bezpiecznego środowiska sprzyjającego organizacjom pozarządowym, aby mogły swobodnie wyrażać opinie i prowadzić działalność z korzyścią dla całego społeczeństwa;

8. wyraża zaniepokojenie z powodu skarg dotyczących braku dobrowolnych, uprzednich i świadomych konsultacji (konwencja MOP nr 169); przypomina zalecenie specjalnego sprawozdawcy ONZ dotyczące obowiązku pełnego poszanowania praw ludów tubylczych zgodnie z międzynarodowymi standardami, które obejmują prawo do dobrowolnych, uprzednich i świadomych konsultacji; przypomina, że krajowe i międzynarodowe korporacje są bezpośrednio związane traktatami i innymi krajowymi i międzynarodowymi przepisami dotyczącymi praw człowieka i praw środowiskowych w obrębie ich całych łańcuchów wartości, a także przypomina, że jeżeli okaże się, iż przedsiębiorstwa spowodowały szkody lub przyczyniły się do nich, muszą one przewidzieć skuteczne procedury ochrony prawnej osób i społeczności lub w nich uczestniczyć; zauważa, że obejmuje to restytucję, odszkodowanie, rehabilitację i gwarancję niepowtórzenia; przypomina, że rządy mają obowiązek ochrony praw człowieka i pociągnięcia do odpowiedzialności osób łamiących te prawa;

9. ponawia postulat ochrony obrońców praw człowieka, w szczególności kobiet broniących praw człowieka; z zadowoleniem przyjmuje i popiera działania podejmowane dotychczas przez ambasady europejskie i delegaturę UE w Gwatemali; wnioskuję, aby Unia Europejska kontynuowała, a w razie konieczności nasiliła, projekty wspierające prace krajowych i międzynarodowych organizacji w Gwatemali;

10. nalega, by władze Gwatemali zadeklarowały i zapewniły prawne i fizyczne bezpieczeństwo finalistki Nagrody im. Sacharowa Lolity Chávez, jeżeli zdecyduje się ona na powrót do ojczyzny;

11. nalega, by wybory w Gwatemali odbyły się w pokojowy i przejrzysty sposób oraz aby wszystkim kandydatom zapewniono bezpieczeństwo; podkreśla, że Najwyższy Trybunał Wyborczy musi działać niezależnie i bez ingerencji ze strony instytucji lub podmiotów państwowych; proponuje wysłanie misji ekspertów ds. wyborów z UE;

12. ubolewa, że gwatemalskie porozumienia pokojowe, po ponad 20 latach od ich zawarcia, nadal nie zostały wdrożone i faktycznie grozi im rozwiązanie; zdecydowanie zachęca wszystkie podmioty krajowe i międzynarodowe do podjęcia wszelkich możliwych działań w celu przyspieszenia pełnego wdrożenia porozumień; wzywa rząd Gwatemali, aby w tym celu zapewnił demokratyczną i polityczną kontrolę oraz profesjonalizację PNC i innych instytucji, takich jak CONRED – krajowy koordynator ds. ograniczania skutków katastrof, w celu zapobieżenia ich militaryzacji i przekazywaniu funduszy humanitarnych za pośrednictwem wojska, ponieważ nie jest to zgodne z założeniami porozumień pokojowych;

13. przypomina rządowi Gwatemali, że układ o stowarzyszeniu UE–Ameryka Środkowa zawiera klauzulę praw człowieka, stanowiącą jego zasadniczy element, i że w przypadku jej naruszenia członkostwo w układzie może zostać zawieszona; wzywa Unię Europejską i jej państwa członkowskie do wykorzystania mechanizmów ustanowionych w układzie o stowarzyszeniu oraz umowie o dialogu politycznym i współpracy, aby zdecydowanie zachęcić Gwatemalę do realizacji ambitnego programu działań dotyczących praw człowieka i walki z bezkarnością;

Czwartek, 14 marca 2019 r.

14. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji, wiceprzewodniczącej Komisji / wysokiej przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, rządowi i parlamentom państw członkowskich, prezydentowi, rządowi i parlamentowi Republiki Gwatemali, Międzynarodowej Komisji przeciw Bezkarłości w Gwatemali (CICIG), Sekretariatowi Integracji Gospodarczej Ameryki Środkowej (SIECA), Parlamentowi Środkowoamerykańskiemu oraz współprzewodniczącym Europejsko-Latynoamerykańskiego Zgromadzenia Parlamentarnego.
